

Swafrap JAS39

Snabbinsatsförband me

Swafrap JAS39 är flygvapnets nyaste förband avsett för snabbinsats internationellt, från den 1 januari har det 30 dagars insatsberedskap. Förbandet ska agera i en luftförsvarsroll som huvuduppgift, på sikt även med fotospaningsförmåga.

Bildandet av Swafrap JAS39 är ett betydelsefullt steg för flygvapnets framtida operativa förmåga, med ett delvis nytt taktiskt uppträdande enligt Nato:s metodik.

AV PETER LIANDER

Gripen

Foto: Claes Anstål

Med början den 1 januari 2004 ställs det nya internationella snabbinsatsförbandet Swafrap JAS39 i 30 dagars insatsberedskap. F 17 i Ronneby har huvudansvaret för förbandet och det är flottiljens andra flygdivision, Quintus Blå, som utgör flygstyrkan i Swafrap JAS39.

Förbandet ska kunna operera i luftförsvars- och flygspaningsrollen med upp till åtta flygplan per dag under en sexmånadersperiod. Jämfört med det tidigare insatsförbandet Swafrap AJS37 med Viggen, är det en utökning av både förmåga och numerär.

Det nya förbandets operativa kapacitet har dock inledningsvis vissa begränsningar. Det beror på att JAS 39A, den Gripen-version som kommer att användas under de närmaste två åren, saknar system som exempelvis lufttankning, dubbla radioupsättningar och fotospaningskapacitet.

Den version som är utvecklad för den internationella arenan är JAS 39C, en version som ännu inte flygs operativt vid flygvapnets ordinarie divisioner. Med JAS 39C blir det bland annat möjligt att tanka i luften och genomföra fotospaningsuppdrag.

Enligt planerna kommer Blekinge-flottiljens första division, Quintus Röd, att bli först med JAS 39C med målet att ta över Swafrap-uppgiften 2006. Fram till dess flyger Quintus Blå med A-versionen. De kommande två åren sker ett kontinuerligt utvecklande uppbyggnadsskede för internationella insatser med JAS 39C.

Valideringsövning

Under hela 2003 har Quintus Blå arbetat intensivt med förberedelserna inför den nya uppgiften. Förutom utbildning i Nato:s metodik och deltagande i internationella övningar var en av milstolparna en valideringsövning som genomfördes i november.

Under övningen bedrev divisionen sin

verksamhet från en temporär grupperingsplats inom flottiljområdet. Flygvapen-Nytts utsände hade förväntat sig den numera vanliga lösningen med standardcontainers, men hamnade i stället i ett tältläger. För tillfället använde man sig nämligen av uppblåsbara sjukvårdstält, som kopplats samman så att olika sektioner bildats. I en arbetade exempelvis underrättelsepersonal, i en annan planerades flygningarna och en tredje sektion användes som ordersal.

Övningen syftade till att kontrollera om förbandet nådde upp till de olika kompetenskrav som ställts av det Flygtaktiska kommandot i Uppsala. Således något av ett examensprov.

Divisionens uppgift var att bevaka en så kallad *No-Fly Zone*, en flygförbudszon, och övningsområdet var förlagt över den sydöstra delen av landet, över Öland och Östersjön upp mot Gotland. Flygoperativt tillämpades den metodik som används inom Nato och följaktligen planlades varje flygföretag med minst ett dygns varsel.

I ordersalen stod några piloter samlade kring en wyteboardtavla, inbegripna i en diskussion om Rules of Engagement, ROE, dvs de handlingsregler som gällde för deras taktiska uppträdande under dagens flygningar. Det som diskuterades var den faktiska innebörden i några av punkterna och för de enskilda piloterna är det viktigt att verkligen förstå och kunna innebörden av ROE.

ROE och tillämpningen av dem utgör inte bara grunden för uppträdandet, det handlar även om juridik – enkelt uttryckt om och vem jaktpiloten kan anfalla, under vilka omständigheter och på vems order. Ett felaktigt ingripande kan i värsta fall resultera i förspillda människoliv, med rättsliga påföljder för piloten.

Polisroll

Vid en snabb genomläsning av de aktuella ROE ges ett intryck av ett komplext regelverk. En av piloterna som håller på att pla-

Det nya snabbinsatsförbandet Swafrap JAS39 genomförde en valideringsövning i mitten av november. Här är det divisionschefen Rickard Nyström som studerar kartan över övningsområdet.

Bilder: Peter Liander/Försvarets bildbyrå

►►► nera ett flygpass, förklarar att det är stor skillnad på att uppträda i en fredsbevarande insats jämfört med att på traditionellt vis försvara det svenska luftrummet.

Piloten, som i likhet med sina divisionskolleger av integritetsskäl inte namnges, gör liknelsen att den svenska jaktpiloten alltid har skolats till att vara en "kriigare" som snabbt ska kunna agera mot en inkräktare och det med stöd av ett relativt okomplicerat regelverk (IKFN). I den fredsbevarande uppgiften ska jaktpiloten mera agera i rollen som "polis", med uppgiften att bevaka och skydda ett givet område med stöd av "lagar och förordningar", d v s ROE.

– Det är ett helt nytt sätt för oss att agera och vi måste lära oss att tänka i nya banor. Det är inte bara att ge sig in mot målet, man måste alltid tänka på ROE. Helst bör de vara så få och enkla som möjligt, men framför allt måste man ha klart för sig innebörden av dem, säger han.

Intensiva förberedelser

Överstelöjtnant **Rickard Nyström** är chef för Quintus Blå. I sin roll som divisionschef är han också en av få i Swafrap JAS39 som framträder med sitt namn offentligt.

Han är pilot med stor erfarenhet från både attack- och spaningsflyg med Viggen vid F 6 i Karlsborg och F 13 i Norrköping. Efter F 13:s nedläggning flyttade han med sin division till F 10 i Ängelholm, där han sedermera flög in sig på Gripen. Dessförinnan hade han genomgått Försvars högskolans chefsprogram, varav ett år på Air Command and Staff College i US Air Force regi.

Rickard Nyström har lett divisionens förberedelsearbete sedan han fick beskedet om den nya uppgiften på våren 2002. Då tillhörde både han och divisionen fortfarande F 10, som befann sig mitt i nedläggningsfasen, samtidigt som man skulle

Gripen-utbilda både flera av F 10:s piloter och den första omgången piloter från F 17.

– Perioden fram till nu har varit mycket turbulent, men Swafrap-uppgiften är enormt utmanande och stimulerande, konstaterar Rickard Nyström.

Var det självklart för dig att anta uppgiften?

– Ja, det är ju det här som man ska arbeta med just nu. Det känns, för mig väldigt tillfyllen om vi mer aktivt skulle kunna bidra till den internationella säkerheten genom vår närvaro utomlands.

Det var ett ställningstagande i ett professionellt perspektiv, men han framhåller att det naturligtvis måste finnas acceptan-

Överstelöjtnant Rickard Nyström vid F 17 i Ronneby har lett arbetet med att utveckla den Gripen-division som ingår i det nya internationella snabbinsatsförbandet Swafrap JAS39.

och stöd från familjen. Som make och småbarnsfar diskuterade han noga igenom frågan med sin hustru, som stöder hans beslut.

Sund syn

När det gäller sina piloter har han på ett tidigt stadium uppmanat dem att noga tänka igenom sitt ställningstagande. Han anser att de har en positiv attityd till att ställa upp på utlandsuppdraget, men att de också håller hårt på att exempelvis försäkringsfrågor måste lösas.

– De har en sund syn på detta. Det gäller efterlevandeskydd och till exempel vad som gäller om man blir skadad och aldrig mera kan arbeta som pilot, säger Rickard Nyström.

Divisionens sammansättning är relativt ny och de olika individerna kommer främst från F 10 och F 17, med en varierande flygerfarenhet av både Draken och olika Viggen-versioner.

Sett i ett lite längre tidsperspektiv har vissa piloter bakom sig en period som präglats av omskolningsverksamhet till Gripen, med relativt lite flygtid och begränsad inriktning på operativ stridsflygverksamhet.

Den pilot som har mest erfarenhet på Gripen har cirka 450 flygtimmar på typen, medan det finns de med cirka 140. För att få ingå i utlandsförbandet krävs minst 120 flygtimmar under de senaste tolv månaderna.

Skapa nytt

Gripen-förbandet ska uppträda i en annan roll än spaningsförbandet Swafrap AJS37 och därför har Quintus Blå tvingats börja från grunden med sin uppgift. Erfarenheter rörande den "internationella miljön", med exempelvis Nato:s procedurer och stridsledningsterminologi för flygning har till

viss del kunnat hämtas från Swafrap AJS37.

För att hinna med allt det nya bildades särskilda grupper som tilldelades var sitt specialområde. En har arbetat med operativa frågor och vilka typer av övningar som kan genomföras. Andra grupper har ägnat sig åt vapensystemen, en annan har ägnat sig åt CSAR, *Combat Search And Rescue*.

Grupperna har regelbundet redogjort för sina framsteg i en stabsgrupp och där divisionschefen meddelat en så kallad *commanders intent*, varpå de olika grupperna fått till uppgift att utveckla ändamålsenliga övningar mot de olika delmålen. När nya flygövningar skapats har en ansvarsfull uppgift för divisionschefen varit att granska dessa ur ett flygsäkerhetsmässigt perspektiv.

Utöver detta har en väsentlig del av utvecklingsarbetet också varit att dokumentera allt det nya, så att de nya kunskaperna kan föras vidare.

– Annars blir ju allt vi har gjort värdeöst. Det gäller att skapa SOP, *Standard Operations Procedures*, för olika typer av uppträdanden som *Self Defence*, *Combat Air Patrol* etc, säger Rickard Nyström.

Höstens verksamhet har varit extra intensiv med bland annat en fyra veckors övning med den nya metodiken på hemmaplan, mycket flygning och övningar i flygvapnets stridssimuleringsanläggning,

FLSC, i Bromma. Det har även genomförts skarpskjutning med Gripen i Vidsele, med IR-roboten Rb 74 Sidewinder, akan samt fällning av motmedelsfacklor.

– Vi började närma oss en maxbelastning, men det är också nödvändigt för att se hur olika individer fungerar när tröttheten sätter in samtidigt som verksamheten är intensiv, säger Rickard Nyström.

Bredare förmåga

Quintus Blå är mitt uppe i ett pionjärbete med att bredda flygvapnets operativa förmåga och utöka den för den internationella arenan. Rickard Nyström anser att den nya uppgiften hittills har utgjort ett tydligt mål för divisionen, vilket har befrämjat motivationen, men även att uppgiftens omfattning och kravet på att bli klar i tid också varit ett tungt ok att bära.

Ett av knepet för att skapa sammanhållning och en ny, positiv divisionskultur är införandet av ett symboliskt pris kallat "Quintus Blå Best Buddy Award". Fyra gånger om året får divisionsmedlemmarna helt enkelt rösta på vem de tycker är "bästa kompis".

Priset har också skapats som en indikation på det viktiga i att också se till varandra som människor. Något som kan bli synnerligen angeläget i ett skarpt läge, inte minst utomlands. ●